

Sagındık Ömürbayev

(1930 - 2000)

Sagındık Ömürbayev, 1930 yılında Koçkor ilçesine bağlı Ak-Kuduk köyünde bir kolhozcu ailesinde doğdu. On yıllık okulu bitirdikten sonra Kırgızistan Devlet Pedagojik Enstitüsünün Dil ve Edebiyat Fakültesini kazandı ve ondan 1951 yılında mezun oldu.

S. Ömürbayev, 1954 yılından beri SSCB Yazarlar Birliği üyesidir.

S. Ömürbayev, edebiyat meydanına 1950li yılları geldi. O yıllarda onun şiirleri ve hikâyeleri cumhuriyet gazete ve dergilerine yayınlanıyordu. Şairin ilk şiir kitabı "Tıncıtık Nuru" (Barış Işığı) adıyla 1954 yılında yayınlandı. Bir sonraki sene "Ceñişbeğin Coldoştoru" (Ceñişbek'in Arkadaşları) adlı uzun hikâyesi, 1956 yılında "Ayna" manzumesi, 1957 yılında da "Köktömdögü Kıştak" (İlkbahardaki Köy) uzun hikâyesi yayınlandı.

O, tercüme işinde de çok çalıştı. S. Ömürbayev, onlarca Sovyet Birliği şairinin ve yabancı şairlerin birçok eserini Kırgız diline çevirdi.

S. Ömürbayev, "Boroonduu Kündör" (Kasırgalı

Günler) romanını yazdı.

Kırgız nesrindeki yine bir ünlü eserlerin biri de yazarın "Telegey" romanıdır.

ESERLERİ:

Tıncıtık Nuru (Barış Işığı), Kırgızmambas, Frunze, 1954, 95s.

Ceñişbeğin Coldoştoru (Ceñişbek'in Arkadaşları), Kırgızmambas, Frunze, 1956, 115s.

Ayna, Kırgızmambas, Frunze, 1957, 88s.

Köktömdögü Kıştak (İlkbahardaki Köy), Kırgızokuupedmambas, Frunze, 1959, 190s.

Telegey (Talih), "Kırgızstan" Yayınevi, 1965, 334s.

Boroonduu kündör (Kasırgalı Günler), "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1972, 657s.

Balatı (Çam Fidanı), "Mektep" Yayınevi, Frunze, 1972, 90s.

Emgek Erleri (Emeğin Erleri), "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1974, 135s.

Telegey, "Kırgızstan" Yayınevi, Frunze, 1974, 350s.

Hikaye

AYILDIN BALDARI / KÖY ÇOCUKLARI

Kapçıgay ördögön cüktüü maşına taş moynoktu aylana berip tık toktodu. Kabinanın sol cak kaalgası açılıp, andan beri tura kalgan marçaygan ulan beri üstündögülörgö kolun cañsap buyurdu:

- Catkıla! Kömköröñördön soylop kalgıla! - Kuzovdo caymalangan arpa, arpa üstündö tigige teñtuş eki bala bar ele. Munu ugarı menen biri-birine köz kısıp kımın külgön ekö arpağa katar soyloştı. Ubada uşunday ele.

Künü keçke maşına tosüp, çarçap suyu cıgılğanda mına uşuga carmaşkan baldar. Ertelep col boyuna çıkkın bular cogorton çañ körüngön sayın dır koyup tura kala berip suyu cıgılbadı. Kol kötörüp katar turgan baldarga toktoboy ötüp cattu maşınalar. Oo, beşimge oogondo mına uşu maşına ötü berip toktop, terezesinen beri başbakkın şoför özünö carışa çurkap cetken uşul üçöñön suradı:

- Kayda barasıñar?

- Frunzege! Okuuga! - Carışa süylöp, carışa entigip turgan baldarga bir sıyra köz toktotup algan kabeleñ şoför carılıp ketken erdin calap mintti:

- Bir gana orun bar. - Mına uşu tapta kabinaga çap carmaşa kalgın bala entige, şaşa süylödü:

- Bayke! Biz çoğuu barat elek.

Dağ geçidine doğru ilerleyen yüklü araba, taşlı dönemeçten geçerken tık durdu. Sol kapısı açıldı, sonra dura kalan kısa boylu şişman çocuk arabanın üzerindeki elini sallayarak tembihledi:

- Yatın! Yüzüstü sürünerek yatın! Karoser dolu arpa, arpanın üstünde ötekiyle arkadaş iki çocuk vardı. Bunu duyar duymaz birbirlerine göz kırparak, sessizce gülümseyen ikisi arpaya boylu boyunca uzandılar. Böyle anlaşmışlardı.

Sabahtan akşama kadar araba bekleyip, iyice yorulup, çaresiz kalınca işte buna binmişti çocuklar. Erkenden yolun kenarına çıkmışlardı, yukarı taraftan toz göründükçe hemen ayağa kalkmaktan harap düşmüşlerdi. Ellerini kaldırarak sıra halinde dizilmiş çocuklara, durmadan geçip gitti arabalar. Ta karanlık çökmeye başladığında işte bu araba, biraz ötede durmuş, camından beriye bakan şoför kendine doğru yarışircasına koşup gelen üçünden sordu:

- Nereye gidiyorsunuz?

- Frunze'ye! Okula! - Birbiriyle yarışircasına konuşan ve nefes nefese kalan çocuklara bir süre bakan koca şoför yarılan dudaklarını yalayarak şöyle dedi.

- Tek bir kişilik yer var. - Bu sırada arabanın kapısına yapışan çocuk nefes nefese, aceleyle konuştu.

- Ağabey! Biz birlikte gidecektik.

- Emne kılayın? - Şoför iynin kuuşurdu. - Başka orun çok.

- Abılbek! - dedi baldardın biri tigi kabinaga carmaşıp turgan balaga. - Sen kete berseñçi anda, biz artıñdan...

- Çok, çoquu barabız. - Kabinaga carmaşkan bala kese süylödü.

- Boluptur anda, çoquu kelgile. Arı tur bala! - Şoför cönöy turgan boldu ele Abılbektin kolu tutkadan ketpey, kabinaga carmaşkan kalıbında zarıldı:

- Bayke, ala ketseñiz, bayke? İnstitutka barat elek. Üstünö ele oturup alabız, bayke?

Özün karmap turganga bir ese açuusu kelgen şoför akırı bul akıdey asılğan cubarımbekterden kutulbasına közü cettibi, Abılbekti karap kıcırdana burk etti:

- Kel! Anda sen mında otur. Birdeke bolso tigiler üçün sen coop beresiñ! Ey! A siler üstünö çıkıla! Arpanın üstünö... Azır kabinaga daldalanıp otura bergile. Nepaada mına bul, - dedi canındağı Abılbekti tigilerge körgözüp, - silerge belgi berse, oşo zamat arpanın üstünö booruñardan soylogula da üstünördön mınabu kendirdi çümköñüp algıla. Kayra tur demeyin dımiñar çıkpasın! - Baldar süyünüp ketti. - Makul bayke.

- Tük baş kötörböybüz. - Çınında, bulardı mına uşul arpanın astına tirüülöy köömp taştasa da makul boluşmak. Arpa üstünö cabılğan kaldagay kendirdin bir çeti menen kurcun-keçegin caap, bir çetin özdörü tizesine çeyin capkan baldar, tigi şoför aytkanday kabinaga cölönüp arttı karap oturuştı.

Tigine, keçke col toskon bulardın ene-atasınday eerçiy karagan kıştak kaldı artta. Tuulgandan bulardın oyun-külküsinö ortok, soğuş künündö bular menen Birge ıylap, bir soorongon kıştığı. Bular keçke mal cayıp, bular keçke türkün oyun oynogon tetigi çoñ suunun kök araldarı, capan talduu tokoyu, toonun çaşıl çıbırları kaldı. Kekçi kün magdırıp, balkıp catkan caykı kıştaktı, çaşıl çıbırlardı köz ayırbay karap baratıştı maşına üstündöğü eki bala. Bular körgöndü uşul azır körböy baratkan tigi şofordun canındağı Abılbek. Köñülü abalap uçat.

Çaşıl cibek köynöktün büyümsödöy cazgı çıbırlar bul kıştaktın malı-canın camgırdan kiyin özünö çakırçu. Koy-kozu kök kuup, cıbit-cılga cabalaktap, baldar koy tekey terip çıbırlardı kırdap çurkap, kırdankır aşkan baldar kızuu menen tee uluu too köödönünö çeyin çıgıp ketişçü da keede caanga kalıp, taştın cansarına korgoloşçu. Toolordu bir-birine kabıştırgan kün kökürök, tünörgön asmandı oyku-kaykı tilip, caracara çapkan çağılğan, şarkırata tökkön noşör... Tekeyden karagan oozdoru carım açılğan baldar çağılğan çart etken sayın kulaktarın basa, közdörün cılık cumup ciberişçü.

- Ne yapayım? - Şoför omzunu silkti. - Başka yer yok.

- Abılbek! - dedi çocuklardan biri kapıya yapışmış halde duran çocuğa. - O zaman sen git, biz arkandan...

- Hayır, birlikte gideceğiz. - kapıya yapışan çocuk kesip attı.

- Pekiyi o zaman, birlikte gelin. Çekil çocuk! - şoför tam yola koyulacakken Abılbek'in elleri kapı kolunda yapışmış halde yalvardı.

- Ağabey, götürseniz ağabey! Enstitüye gidecektik. Karoserde otururuz, hı ağabey?

Yolundan alıkonulmasına sinirlenen şoför sonunda bu alçı gibi yapışan haylazlardan kurtulamayacağını anladı, Abılbek'e bakarak öfkeyle konuştu.

- Gel! O zaman sen burada otur. Diğerlerine bir şey olursa sen cevap verirsın! Hey! Siz yukarı çıkın. Arpanın üzerine... Şimdilik görünmeden oturun. Eğer bu - dedi yanındaki Abılbek'i diğerlerine göstererek, - size işaret verirse, o zaman arpanın üzerine iyice yatın ve üstünüzden şu örtüyü örtün. Kalk diyene kadar sesiniz soluğunuz çıkmasın! - Çocuklar sevindiler. - Tamam ağabey!

- Hiç kafamızı kaldırmayacağız. - Aslında, bunları şu arpaların altına diri diri gömse bile kabul edeceklerdi. Arpanın üzerine örtülen geniş örtününün bir ucuyla heybe, torbalarını örtmüş, bir ucuyla da dizlerini örten çocuklar, şoförün dediği gibi şoför mahallinin ardına yaslanıp arkaya bakarak oturdular.

İşte orada, akşama kadar yol bekleyen bunların ailesi gibi peşine düşerek bakan köy kaldı geride. Doğduklarından beri, bunların oyunlarına, eğlencelerine ortak, savaş günlerinde bunlarla birlikte ağlayıp, birlikte teselli olan köyleri. Akşama kadar hayvanları yayıp, akşama kadar türlü oyunları oynadıkları, şu suyun küçük adacıkları, vahşi dallarıyla ormanları, dağın yeşil tepeleri kaldı. Akşam güneşi sıcaklığını yitirip, eriyen köyü, yeşil tepeleri gözlerini ayırmadan seyrederek ilerlediler arabanın üzerindeki iki çocuk. Kendi gördüklerini şu anda göremeyen şu şoförün yanındaki Abılbek. Gönlü havalanıp uçtu.

Yeşil ipek gömleğin bükümleri gibi yaz ayındaki tepeler bu köyün tüm canlılarını, yağmurdan sonra daha da çekirdi. Koyun kuzu otlayıp, çay yatağına, oyuklara hücum eder, çocuklar anemona toplar, tepeden tepeye koşup, o bozkırdan bu bozkıra geçen çocuklar, o heyecanla ta yüksek dağların sırtlarına kadar çıkarlardı. Sonra yağmura yakalanır, taşın yarıklarına girip korunurlardı. Dağları birbirine çarpıştıran yıldırım, kararan gökyüzünü rasgele diliyor, yara yara düşen yıldırım, bardaktan boşalırçasına yağın sağanak... Anemondan simsiyah ağızları yarım açılmış vaziyetteki çocuklar şimşek çaktıkça kulaklarını kapatarak, gözlerini kapatıverirdi.

Baldardın köz aldında mına uşular. Baldar menen ayıldın arkıragan şamalı koşo kelet, tigi kök kaşka dayra koşo kelet çalkıp. Cazgı camgırdın ilebi kelet, koy tekey menen kozu kulaktın daami kelet. Şaar cönündö, okuu cönündö ukkandarın estep içteri uygutuyu. Ene-atasının koburugu ugulat kulakka: " Oo, şaar-da kıyın...", "Ee, degi könö alışar beken şaarga?" "Degele oşo okuşka öto alışar beken?" - İyri oturuşup munu koburaşkan ene-ata baldarına özünçö da kündöp-tündöp kulagina kuygan. "Emi çoñ şaarga baratasıñ, mindagıday enö bolbo. Men seni eerçiy cürböym, boyuña tıkan bol. Anan, canındağı tıyın-tıyrıñdı aldırıp iybe. Şaar ısıq. Mindagıday eençilik çok. Kokuy, anan çañkaganda muzdak suu içe körbö, bezgek bolosuñ. Darbızdın danegine da sak bol, al ketse da oşondoy ooruga çaldıgat deçü". Aytor minday akıldı ugup oturgan balanın başı mañ. "Şaar kaynagan ısıq, el köp bolso, anan oşol ısıқта mindagıday ayran, kımız tügül suu da cutuuga bolboso kişi degi kantip tirüü gana kalar eken?"

Mına azır da uşunu oylogon baldar arkıragan celden kere cutuşup, kere dem alıp, arttağı çaşıl cıbir-lardı sugula tiktep kelatıştı: Munun baarı erteñ çok. Kaktagan ısıқта suu tappay çañkap turabız go". Buların oyun toktogon maşına üzdü:

- Bata soylop kalgıla booruñardan!

Abılbektin buyruğu bulardı şaşırtıp saldı. Boortoktoy soylop, kendirdi budalaktay çümköñüştü.

- Catıştı, kettik, bayke. - Abılbek şofordu karadı. Uşunu kütkön maşına ordunan kozgoldu. Öz buyruğu menen baldardı catkırıp, öz buyruğu menen maşına cürgüzgönünö korston Abılbek marçayıp oñdono oturdu. İrdap içüdüy kakırınıp ünün casap koydu. Uşul azır mınabu şofor kokus sözgö aralaşıp: " Kana cigit, ırdap koyboysuñbu?" dese, Abılbek tartınmak emes. Ayılda baya kan kakşap cürçü ırlardın birin koyo bermek. Abılbekti antip sözgö almak tügül mınabu şofor ün katıp koyboyt.

Abılbek uşu kişini büşürköy karap kelattı. Biyik kabak, kalbagay erindüü, oñkogoy murun kişinin dem alğanı da cay belem, anda-mında gana tüşü saal kötörülö tüşüp basinat. Sol uurtunda tırtığı bar eken. Mayлуу-köölü barbaygan balban mancanı rulga birotolo celimdep taştaganday, karmagan ordunda lapıyat. Abılbek munun kolun tiktep, kolun büşürköp kelattı. Kudu ele Abılaydın kolu. Cazında traktor aydap, küzündö kombayn aydap cürçü Abılaydın çorluu kabelteñ kolunun ele özü.

Çocukların gözlerinin önünden bunlar geçiyordu. Köyün rüzgârı çocuklarla birlikte geliyor, şu nehrin suları birlikte dalgalanıyordu. Nisan yağmurunun serinliği geliyor, anemon ve Kuzukulağının tadı geliyordu. Şehir hakkında, okul hakkında duyduklarını hatırlayıp içleri kıpır kıpır. Anne ve babasının söyledikleri gelir kulaklarına; "Oo, şehir zor...", "acaba alışabilecekler mi şehre?" - Eğri oturup doğru konuşan anne ve baba çocuklarına ayrıca da iyice tembihlemişlerdi: "Artık büyük şehre gidiyorsun, buradaki gibi dalgın olma. Her zaman senin peşinde olamam, kendine dikkat et. Sonra, yanındaki paranı pulunu çaldırmayasın. Şehir sıcak olur. Buradaki gibi başıboşluk yok. Aman, susadığın zaman soğuk su içme, sıtma olursun. Karpuz çekirdeğine de dikkat et, yutarsan o da böyle hastalık yapar demişlerdi". Kısaca böyle öğütleri dinleyen çocuğun kafası karmakarışık. "Şehir kavurucu sıcak, kalabalık ise, o sıcakta buradaki gibi yoğurt, kımız değil, soğuk su bile içilmiyorsa, insan nasıl sağ kalabilir acaba?"

Şu anda bunu düşünen çocuklar esen rüzgârdan olabildiğince içlerine çekip, gerile gerile nefes alarak, arkadaki yeşil tepeleri imrentiyle seyrederek ilerlediler. "Bunların hiç biri yarın yok. Kavurucu sıcakta su bula-mayıp yanacağız herhalde". Bunların düşüncelerini duran araba dağıttı.

- Çabuk yüzüstü yatın!

Abılbek'in işareti bunları şaşırttı. Yüzüstü sürünerek, örtüyü üzerlerine örttiler.

- Yattılar, gidiyor ağabey. - Abılbek şoföre baktı.

Bunu bekleyen araba yerinden kıpırdadı. Kendi emriyle çocukları yatırıp, kendi emriyle arabayı sürdürmesine sevinen Abılbek düzelerek oturdu. Şarkı söyleyecekmiş gibi aksırıp sesini düzeltti. Eğer şu an şoför orta yerden söze girip; "Hadi bakalım delikanlı, şarkı söylemek ister misin?" dese, Abılbek çekinecek veya utanacak değildi. Köyde avaz avaz söylediği parçalardan birini patlatıverecekti. Abılbek'i söze katıp konuşmak bir yana şoför çitını bile çıkarmadı

Abılbek bu adama düşünceli bir şekilde baktı. Koca suratlı, kalın dudaklı, iri burunlu adamın nefes alışı da ağır mıydı, ara sıra göğsü kabarıp iniyordu. Sol yanağında yarası vardı. Yağlı, kirli kocaman parmaklarını direksiyona yapıştırılmış gibi kavramış vaziyette yerinde oturuyordu. Abılbek, adamın ellerini, kollarını seyredip daldı. Tıpkı Abılay'ın kolları gibiydi. Baharda traktör, güzün biçerdöver süren Abılay'ın nasırlı ellerinin sanki kopyası.